

וזוה שמדקדק הכתוב וישלח יהושע בן נון מן השטים – שבשביל מעשה שטים הוצרך לזה...!
(שם משמואל, ליקוטים שבסוף הספר לפר' שלח)

מה מזבח שלא ישתמש בו הדיוט, אף עצים שלא ישתמש בהן הדיוט –
'ואין לעשות מפות לספר תורה מדברים ישנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך הדיוט' (רמ"א או"ח קמז,א).
'הוא הדין לכל תשמישי קדושה, שאין נעשין מדברים שנשתמש בהן מתחילה לצורך הדיוט, כמבואר לקמן (בסימן קנ"ג סכ"א) בלשון המחבר, וכן כתבו האחרונים. אבל לתשמישי מצוה כגון כיס טלית – מותר. ובספר בית-הלל ואליה-רבה הסכימו, דאפילו טלית עצמו מותר, מיהו מתשמיש מגונה כגון מכנסים וכדומה – נראה דאין לעשות (פמ"ג).
כתב הט"ז (ביו"ד סימן רפב): דוקא תשמיש קדושה אסור, אבל תשמיש דתשמיש שרי. והמגן-אברהם מפקפק בזה, ובצירוף עוד סניף בודאי אין להחמיר בזה.
כתב המגן-אברהם, דוקא כמות שהן אסור להשתמש בהן לקדושה, אבל אם שינה צורתן ועשה מהן דבר אחר – שרי. וכן כתבו העולת-תמיד והחות-יאיר. ואף דיש מחמירין גם בזה, העולם נוהגין להקל' (משנה ברורה שם).

דף קיז

אלא שתי מחנות לקליטה – אינו מובן מה 'שתי מחנות' יש לקליטה. ואפשר הכוונה שבמחנה ישראל ישנם ערי מקלט לרוצח, ומחנה שכינה גם כן יש בו קליטה, כי גגו של המזבח קולט, אבל מחנה לוייה שבשילה לא היה קולט. [ואולם נראה במסכת מכות (יב): שמזבח של שילה לא קלט, ואין קליטה אלא בבית עולמים. וכן משמע ברמב"ם. אך לפי דברי רש"י שם יש לומר שמזבח של שילה קלט, ורק מזבח של במה אינו קולט. וצ"ע] (עפ"י שפת אמת).

– 'ולא נתבאר טעמו של דבר, מאי שנא דלענין שילוח טמאין היה מחנה לוייה ולענין קליטה לא קלטה. וצריך עיון' (קרבן אורה).

ואם גלה לפלכו – פלכו קולטו – רש"י ותוס' פרשו שבדיעבד אם לא גלה לעיר אחרת, אלא בתוך עירו משכונה לשכונה – נקלט. [ויש אומרים שאף לכתחילה מותר להיות בפלכו ובלבד שלא יצא משכונה לשכונה, משא"כ אם גולה לפלך אחר יכול לילך בכל הפלך. עתוס' כאן ובמכות יב].
ולולא דבריהם היה נראה לפרש שהכוונה אם הרג בפלך אחר ממקום מגוריו, וגלה משם לפלכו שגר בו – פלכו קולטו, שהרי קיים מצות גלות מן המקום שרצח. וכן כתב הרמב"ם (שפת אמת).

– בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"א קז) נקט בפשיטות שאם יצא מהשכונה שגלה אליה – רשאי גואל הדם להורגו. וכתב שכן מפורש בתוס' כאן.
[לכאורה נראה שיש מקום לדחות ולפרש לשונם 'כיצא חוץ לתחום' – לא לענין הריגתו אלא לענין דין מצוותו. כי נראה שחיוב הגלות וההצלה אינם בהכרח תלויים זה בזה. ע' ביוסף דעת מכות י: יב].

‘שאינ נידר ונידב אין קרב בבמה’ – וזהו שנאמר בענין הקרבת בכור בהמה: והיה כי יבאך... ונתנה לך... והיה כי ישאלך בנך מחר... – כי חובות היחיד לכל הדעות לא קרבו בגלגל טרם כיבוש וחילוק, ורק למחר, לאחר ביאה ונתנה יקריבו את הבכורות. ואילו קרבן פסח קרב בגלגל, עוד בטרם כיבוש הארץ, שהרי הוא כקרבן ציבור, לכן כתוב בו והיה כי יבאך... ועבדת... – מיד בבואך (משך חכמה בא יג, יא. וע”ע במה שכתב בויקרא ד, ו).

(ע”ב) ‘מאי טעמא דר’ מאיר... מנחות וזירות ישרות נינהו. ורבנן... נזירות חובות נינהו’ – בבאור מחלוקתם אם קרבנות הנזיר בכלל ‘שרות’ או ‘חובות’ – ע’ בספר בית ישי קכו. וע”ע במצוין ביוסף דעת נדרים ג בענין ‘בל יחל’ בניירות.

בספר פנים מאירות העיר על מה שכתבו הפוסקים (ריש או”ח) שאחר אמירת פרשת אשם, יאמר ‘הי רצון...’ משום שיכול להביא אשם בנדבה – בניזיר. והלא מסקנת הגמרא כאן שהכל מודים שאשם של נזיר חובה הוא ואינו בכלל ‘נידר ונידב’. [עוד בדברי הפוסקים בענין אמירת ‘הי רצון’ באשם ובחטאת – ע’ בארוכה בספר ברכת מרדכי (ח”א א, ב) ובאגרות משה או”ח ח”ד א].

דף קיח

‘מאי טעמא דרבי שמעון, דכתיב ויעשו בני ישראל... ואידך מיבעי ליה לכדרכי יוחנן, דאמר רבי יוחנן משום רבי בנאה: ערל מקבל הזאה’ – ור’ שמעון, נראה שסובר שאין צורך בלימוד מיוחד על כך שערל מקבל הזאה, שודאי שייך ענין טומאה וטהרה גם בערל, אף כי הערל דינו כטמא. [אדרבה, צריך טעם להבין דעת החולק, מדוע צריך לימוד מן הכתוב על כך] (עפ”י שפת אמת).

(ע”ב) ‘בעי רב פפא: עומד ורואה, יושב ואינו רואה, מאי? בעי ר’ ירמיה, עומד על גבי [שפת] הנחל ורואה, בתוך הנחל ואינו רואה, מאי? תיקו’ – ספקות אלו אפשר גם להסתפק בהם בהלכות ברכות; כגון האוכל בחוץ ועבר למקום אחר, הדין הוא שאם רואה את המקום הראשון אינו מברך שוב, ואם אינו רואה מקומו הראשון – חוזר ומברך. ויש להסתפק באופנים הללו האם נחשב רואה אם לאו. וכיון שעלה ב’תיקו’ – לא יברך. ואם יש אדם אחר שלא אכל עדיין, יברך הלה במקום השני וכיון גם על זה (שו”ת רב פעלים ח”ג יו”ד יט).

א. בשפת אמת צדד שבספק הגמרא ישנם שלשה צדדים: שמא כיון שיכול לראות בעמידה, יכול לאכול גם בישיבה, או להפך; כיון שבישיבה אינו רואה, אף בעמידה אינו אוכל. או שמא כשעומד מותר לאכול וכשיושב אסור. ולכאורה שלשת האפשרויות קיימות אף לענין ברכות. אך יש לומר כיון שצורת אכילת קדשים כדרך שהמלכים אוכלים, ויש לאכלם בדרך חשיבות, בישיבה, לכן יש צד ללכת אחר מצב הישיבה. אבל בשאר אכילות, עכ”פ כל שרואה את המקום בעמידה בפועל י”ל שאינו מברך.

ב. לענין הספק בנחל נראה שאין מקום להסתפק בברכות הנהנין כה”ג, ששם ודאי תלוי במקומו ובמצבו הנוכחי של כל אדם. ורק באכילת קדשים נסתפקו שמא תוך הנחל נכלל בתחום הראיה.

ג. יש לעיין בכל כי האי גוונא, כשיש ספק בחיוב ברכה, אם משום מחלוקת הפוסקים או משום ספיקא דדינא כלשהו – האם מותר לכתחילה לעשות דבר הגורם לו להיות מחויב בברכה בודאי ולברך, או שמא כיון שלפי צד אחד הרי זו ברכה לבטלה, אסור להביא עצמו לחיוב ברכה שלא לצורך.